Pasibaigęs laikas – ne istorijos išnykimas



Lietuvos Valstybės atkūrimo dienos
paminėjimas Putname 2013m.

Iš karto turiu prisipažinti, kad tai pirmasis mano straipsnis, kurį rašiau net tris mėnesius, nes jausmas buvo toks blogas, tarsi užtrenkčiau duris… Kadangi JAV Lietuvių Bendruomenė gyvuoja jau 65-erius metus, nutariau apžvelgti Rytinės Konektikuto apylinkės 60 – ies metų veiklą. Gal net esame pati seniausia apylinkė?

BENDRUOMENĖ PRASIDĖJO NUO JAUNIMO VEIKLOS

Naujojoje Anglijoje, porą mylių nuo Putnamo miestelio, Tamsone įsikūrę marijonai, įsteigė berniukams lietuvišką vidurinę gimnaziją, pavadintą Marijanapoliu. Iš pradžių čia vasaromis lietuviškas jaunimas buvo kviečiamas stovyklauti. Nuo 1944 m. Putname buvo įsikūrusi Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo seserų vienuolija, kuri vėliau įsteigė Raudondvario mergaičių bendrabutį. Kai į gimnaziją atvyko daugiau naujųjų imigrantų vaikų, nuo 1955 metų čia prasideda lietuviškoji veikla. Marijanapolio salėje susirinkę vietiniai lietuviai, Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo seselės, Villa Marijos gyventojai, sukalbėjo maldą, sugiedojo himną, išklausė skaitomą Lietuvių chartą ir be didelių iškilmių įkūrė bei prie Konektikuto apygardos įregistravo JAV LB Putnamo apylinkę. Nerandu dokumentuose tikslaus dalyvavusiųjų skaičiaus, tačiau (pagal žinių lapą) solidorumo mokestį susimokėjo 6 asmenys, tarp jų 4 18 – 25 m. amžiaus. Pirmąją valdybą sudarė: pirmininkas Algis Mitkus, seselė vienuolė Palmyra Kavaliauskaitė ir Audra Antanaitytė. Pradžioje ir buvo pasitenkinta bendrabutiečių jaunimo veikla. Mergaitės turėjo savo chorą ir tautinių šokių grupę, vaidybos, dailės, literatūros ratelius. Putname vienuolijos spaustuvėje buvo spausdinami leidiniai: „Mūsų Draugas“, „Raudondvario Padangėje“, kurie ėjo iki 1963 metų.

INFORMUODAVO JAV VALDŽIĄ

1964 m. apylinkės nariai dalyvauja JAV LB Tarybos rinkimuose. Apie 1975-uosius m. užsidarius mergaičių bendrabučiui, bendruomeninė veikla perduodama apylinkėje gyvenantiems lietuviams su viena vienuolijos seselių atstove Augusta Sereikyte. Veikla ribojosi Vasario 16-osios minėjimais ir apylinkės metiniais susirinkimais. Valdybai vadovaujant Juozui Tamašauskui, daug lietuviškais klausimais raštų buvo pasiųsta JAV valdžios pareigūnams. Vadovaujant dr. J. Kriaučiūnui, buvo pasiųsti protesto laiškai JAV mokytojų federacijai dėl filmo „Unknown War“. Raštu protestuota NBC televizijai dėl lietuvių vaizdavimo naciais „Holocaust“ filme. Raštu buvo kreiptasi į Lomžos vyskupą dėl Suvalkų krašto lietuvių menkinimo. Vasario 16 -osios minėjime (pirmininkas dr. J. Kriaučiūnas) priimtoje rezoliucijoje buvo paprašyta JAV Prezidento, Valstybės sekretoriaus, Konektikuto sekretoriaus bei atstovo Kongrese p. Chris Dodd ir JAV delegacijos prie Jungtinių Tautų pirmininko – kelti Lietuvos pavergimo ir lietuvių persekiojimo klausimą visuose tarptautiniuose forumuose, ypač, 1980 m. artėjančioje Madrido konferencijoje. Ši rezoliucija buvo pasiųsta Lietuvos atstovybei Vašingtone ir konsului Niujorke.

SIUNTĖ LAIŠKUS VALDININKAMS IR AUKOJO LIETUVIŠKAI VEIKLAI

Apylinkės apskaitos dokumentuose randu, jog 1982 – 1983 m. metiniame susirinkime dalyvavo per 100 tikrųjų narių. Per metus, JAV Kongreso ir valdžios nariams pasiųsta: prašant skelbti „Baltų dieną“ – 60 laiškų, Lietuvos laisvės reikalais – 150 laiškų, tuo pačiu klausimu rezoliucija Jungtinėms Tautoms – 16 laiškų, lakūnų Dariaus ir Girėno pašto ženklo klausimu – 90 laiškų, Lietuvos atstovams Vašingtone dėl diplomatų paskyrimo – 1 laiškas. Aukota Lituanistikos katedrai Čikagoje – 710 dol., Lietuvos laisvinimui per 20 000 dol., VLIKUI – 957 dol. ir kitiems. Apylinkės dokumentuose užfiksuota ir tai, kad apylinkė bei pavieniai privatūs asmenys finansiškai remia: „Batun“, Baltų Lygą Kalifornijoje, Kunigų Vienybę, ALKOS archyvą – muziejų, „Lietuvos bažnyčios“ leidiniui, vienuolijos seselių veiklai, Religinės šalpos veiklai ir daug kitų. Apylinkės nariai rinko lėšas ir finansiškai rėmė vienuolijos koplyčios bei pal. J. Matulaičio slaugos namų statybą, padėjo iš akmenų statyti kun. St. Ylos Mindaugo pilį. Mindaugo pilis, netaisyklingas septynsienis pastatas kunigo pastangomis buvo pastatytas 1963 metais Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo seselių vienuolijos sodybos pakraštyje Putname. Pilis buvo skirta Mindaugo, vienintelio vainikuoto Lietuvos karaliaus ir krikščionybės įvedimo Lietuvoje pradininko, 700 metų

mirties sukakčiai paminėti.

APYLINKĖS BENDRUOMENĖ ITIN GAUSI

Laikui bėgant prie Putnamo apylinkės bendruomenės prisijungia iš jau išnykusių LB apylinkių lietuviai. Bendruomenė pasipildo žmonėmis iš New Londono, Woodstock‘o, Achford‘o, Thompson‘o, Quaker Hills. Kaip anksčiau bendruomenė gyveno lietuviškumo, Lietuvos laisvės idėjomis. Lietuvai išsikovojus laisvę, apylinkės veiklos tikslas buvo išlikti lietuviais, likti lojaliais Amerikai, išlaikyti lietuvišką kultūrą, kelti lietuvių moralę, žadinti viltį ir tikėjimą. Iš šios apylinkės visada buvo renkami nariai į JAV LB Tarybą, PLB Seimą (pati esu jau antrą kadenciją). Į naujo pavadinimo JAV LB Rytinės Konektikuto apylinkės valdybą renkami penki nariai. Per šešiasdešimt metų valdybos pirmininkais (be jau paminėtų) buvo: Jonas Paknys, Vytautas Abromaitis, dr. Česlovas Masaitis, Albina Lipčienė, Juozas Rygelis, Vytautas Alksninis, Diana Norkienė ir užbaigti tenka man, Irenai Nakienei-Valys. Vicepirmininkai: seselė Palmira Kavaliauskaitė, kun. Vytautas Zakaras, Balys Mikaila, dr. Antanas Matukas, seselė Margarita Bareikaitė, Sonata Lazauskienė, Regina Taunienė. Iždininkais buvo: Laima Šileikytė, Marytė Saulaitytė, seselė Augusta Sereikytė, Anne Zalonis (Žalionytė), Vita Noreikaitė, Juozas Tamašauskas, Juozas Bružas, Francis Valys. Kontrolės komisijos ilgamečiai nariai: Ona Štrimaitienė, seselė Oliveta, Elena Kondrotienė, Birutė Ignienė, seselė Rita Trimakė, Mikas Klimas, Juozas Vasaitis, Liuda Petravičienė, Aldona Rygelienė, Regina Mikailienė, Ona Skardienė, Marija Noreikienė, Leonardas Norkus, Eglė Sierkevičienė, Rolandas Lazauskas, kun. Izidorius Sadauskas.

TARP NARIŲ – ŽINOMI ŽMONĖS

Šioje lietuvių bendruomenės apylinkėje gyveno ir pasižymėjo tokie visuomenei žinomi žmonės, kaip: poetas ir eseistas Aistis, Jonas Aleksandravičius ir Aldona Grajauskaitė (žmona); prof. matematikas, visuomenės veikėjas, žemaičių etnokultūros tyrinėtojas, vienas iš Kretingos muziejaus įkūrėjų Ignas Končius, agronomai Stasys Miknius su žmona Elena Smilgevičiūte, dainininkas, vargonininkas, chorvedys, pedagogas ir kompozitorius Jonas Banys, pedagogė, istorikė, visuomenės veikėja Emilija Putvytė, moterų šaulių ir visuomenės veikėja, V. Putvinskio – Pūtvio dukra Sofija Pūtvytė – Mantautienė, dr. A. Matukas, prof. dr. Balys Mikaila, Juozas Vembrė, dailininkas Jurgis Juodis, dailininkas Vytautas Ignas, matematikos prof., kompiuterių specialistas ir poetas – Česlovas Masaitis,

šiuo metu gyvenančios: poetė ir rašytoja vienuolė seselė Onutė Mikailaitė, rašytoja Danutė Lipčiūtė – Augienė, poetė Danguolė Sadūnaitė, daug prisidėję prie lietuvybės kunigai: kun. Stasys Yla, Valdemaras Cukuras, Vaclovas Paulauskas, prel.Jonas Balkūnas, dr. prof. A. P. Žygas, salezietis kun. Izidorius Sadauskas ir kt.

Apylinkę lankė ir minėjimuose dalyvavo svečiai iš Lietuvos ir Amerikoje gyvenantys, pvz.: LR konsulai Niujorke, ambasadorius Anicetas Simutis, konsulas Jonas Paslauskas, VLIKO pirmininkas prel. Mykolas Krupavičius, dailininkas Paulius Jurkus, dr. Kazys Buobelis, mokslininkai prof. dr. Algimantas Liekis, dr. Ferdinand Kaunas, Silvija Vėlavičienė, ir kt.

Apylinkė turi du bendruomenininkus savo darbais ir poelgiais, kūrybiškumu ir pagarba kiekvienam žmogui, skleidžiančius pilietiškumo esmę, meilę Tėvynei, norą matyti šalį klestinčią ir drąsiai žengiančią į ateitį, Lietuvos prezidento V. Adamkaus apdovanotą DLK Gedimino III laipsnio ordinu dr. Juozą Kriaučiūną ir prezidentės D. Grybauskaitės apdovanotą ordinu "Už nuopelnus Lietuvai" Riterio kryžiumi, Alksninių ir Alfred Senn šeimų fondo Lietuvai remti steigėją, Zanavykų krašto muziejaus mecenatą Vytautą Alksninį.

Apylinkės šventėse menines programas atliko ne tik kviestiniai svečiai, bet ir patys bendruomenės nariai skaitė pranešimus: kun. V. Cukuras, J. Rygelis, V. Alksninis, seselė O. Mikailaitė, Danutė Wilson, I. Valys; dainavo Vytautas Alksninis su Zenonu Jūriu ir Romu Keziu, grojo Romas Drazdauskas bei p. Rygelių anukės dvynukės seserys Ona ir Emilija Rygelytės.

Vasario 16 – osios šventeje Putname pagerbti ilgamečiai bendruomenės nariai

PATRIOTIŠKUMĄ KEIČIA KULTŪROS RENGINIAI

Bendruomenininkai sensta ir iškeliauja amžino poilsio, apsigyvena slaugos namuose ar keičia gyvenamą vietą. Kaip ir tuomet, kai apylinkę kūrė vos keli nariai, taip ir šiandien apylinkė laikosi vos ant vienos rankos pirštų

suskaičiuojamų narių pečių. Amžinybėn išlydėti net keli šimtamečiai bendruomenės nariai. Džiaugiamės daugiau nei šimtą metų skaičiuojančiomis narėmis, ir širdyje save lietuviais laikančiais per 90 metų perkopusiais senjorais. Per tuos kelis mano vadovaujamus metus, apylinkės bendruomenės nepapildė nei viena šeima ar migrantas. Jau porą metų vykstame į Konektikuto apygardos ir Hartfordo apylinkės organizuojamus renginius.

Susirinkimas ALKOJE, Putname

Viskam ateina laikas… Visuomenė keičiasi, sensta, darosi apatiška. Galima kalbėti ir daryti, ką nori, bus pasakyta, kad netenkina. Supratau, kad per didelis atvirumas yra toks pat pavojingas, kaip ir per didelis uždarumas. Mano, kaip lietuvės, kūrybinė energija, entuziazmas, tikėjimas nesikeitė ir nesikeičia. Esu dėkinga KV pirmininkei Sigitai Šimkuvienei už kvietimą įsijungti į bendruomenę, už raginimą rašyti spaudai. Dabar situacija yra labai pasikeitusi. Negalime lyginti dabartinių migrantų su anų laikų. Lietuva labai toli nuėjo, labai daug pasiekė, nėra jokių abejonių, kad tai yra kita šalis. Dabar lietuviškumo supratimas keičiasi, nuo tradicinio patriotiškumo linkstama į kultūrą. Naujus migrantus labiau domina prisiminti Lietuvą per meną, kultūrinius renginius, sportą. Viena vertus, tai sveikas dalykas. Tai prasminga. Svarbu išlaikyti lietuvybę ir telktis… Juk mes patys sakome, kad apie žmones reikia spręsti ne pagal jų išvaizdą, bet pagal jų nuveiktus darbus. Norėdami būti lietuviais, privalome kalbėti gražia literatūrine lietuvių kalba, mylėti ir vertinti Lietuvą. Nors metai bėga ir gretos retėja tarsi rudeniniai lapai, visada prisiminsime tuos, kurie iškeliavo, bet šioje žemėje paliko savo pėdsakus. Laikas suskaičiuotas… džiaugiuosi per aštuonerius metus įgyta patirtimi (iš jų – trys paskutinieji vadovavimo metai), kad atsiradau reikiamu laiku ir reikiamoje vietoje….

Irena Nakienė – Valys

JAV LB Rytinės Konektikuto apylinkės pirmininkė

PLB Seimo narė

Nuotraukų autorius – Pranas Valys

www.pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.